

NORGES HØYESTERETT

Den 8. november 2012 avsa Høyesterett dom i

HR-2012-02128-A, (sak nr. 2012/1087), straffesak, anke over dom,

A (advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Olav Helge Thue)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Noer**: Saken gjelder utformingen av spørsmålene til lagretten i sak om legemsbeskadigelse, nærmere bestemt om lagmannsretten kunne stille ett samlet spørsmål om handlingen hadde betydelig skade eller døden til følge.
- (2) Oslo statsadvokatembeter tok 14. november 2011 ut tiltale mot A for legemsbeskadigelse med døden til følge begått under særdeles skjerpene omstendigheter, jf. straffeloven § 229 tredje straffalternativ, jf. § 232. Han ble i tillegg tiltalt for besittelse av et mindre kvantum narkotika.
- (3) Oslo tingrett avsa 9. januar 2012 dom hvor tiltalte ble dømt i henhold til tiltalen til forvaring med en tidsramme på sju år og med minstetid på fire år og åtte måneder. Han ble i tillegg dømt til å betale erstatning med 70 000 kroner til en slektning av fornærmede. Dommen ble avsagt under dissens, i det en av meddommerne mente at tiltalte bare kunne dømmes for overtredelse av § 229 andre straffalternativ.

- (4) Tiltalte anket til Borgarting lagmannsrett over bevisvurderingen under skyldspørsmålet for domfellelsen for legemsbeskadigelse, samt over straffutmålingen. Lagmannsretten kom til samme resultat som tingretten, og avsa 25. april 2012 dom med slik domsslutning:

"1. A, født 21. mai 1969, dømmes for overtredelse av straffeloven § 229 tredje straffalternativ jf. § 232 og det forhold som er endelig avgjort ved Oslo tingretts dom av 9. januar 2012 til forvaring etter straffeloven § 39 c nr. 1 med en tidsramme på 7 – sju – år og med en minstetid på 4 – fire – år og 8 – åtte – måneder. Til fradrag går 427 – firehundreogtjuesju – dager for utholdt varetekt. Straffeloven §§ 61 og 63 andre ledd er anvendt.

2. Saksomkostninger idømmes ikke."

- (5) Tiltalte anket til Høyesterett over saksbehandlingen, lovanvendelsen og straffutmålingen. Ved ankeutvalgets beslutning 20. juli 2012 ble bare anken over saksbehandlingen – utformingen av spørsmålene til lagretten – tillatt fremmet.
- (6) Tiltaltes forsvarer for Høyesterett varslet i brev til Høyesterett 28. oktober 2012 at han utenom anken ville ta opp spørsmålet om lovanvendelsen vedrørende straffutmålingen. Han fremmet samtidig begjæring om omgjøring av ankeutvalgets nektelsesbeslutning for så vidt angår straffutmålingen. Ankeutvalget avslo begjæringen om omgjøring 31. oktober 2012.
- (7) *Jeg har kommet til at anken ikke kan føre fram.*
- (8) Tiltalen for legemsbeskadigelse med døden til følge bygget i korte trekk på følgende:
- (9) Lørdag 26. februar 2011 om ettermiddagen var tiltalte sammen med noen kamerater på en T-banestasjon i Oslo sentrum. Fornærmede, en mann på 61 år, kom ned på stasjonen. En av tiltaltes kamerater skal ha forsøkt å ta ned i lommene til fornærmede. Like etterpå gikk fornærmede bort, men snudde og gikk tilbake mot tiltalte og hans kamerat. Tiltalte slo da fornærmede mot høyre side av ansiktet. Slaget var meget hardt, og fornærmede falt rett i bakken. Han fikk store hodeskader samt brudd flere steder i ansiktsskjelettet. En måned seinere døde fornærmede av en sykdom som i følge oppnevnt sakkyndig var meget vanlig forekommende etter den type hodeskader han hadde fått.
- (10) Jeg går så over til å se på saksbehandlingsanken, som – slik jeg allerede har nevnt – dreier seg om utformingen av spørsmålene til lagretten. Tiltalen gjaldt overtredelse av straffeloven § 229 om legemsbeskadigelse, som lyder slik:

"Den, som skader en anden paa Legeme eller Helbred eller hensetter nogen i Afmagt, Bevidstløshed eller lignende Tilstand, eller som medvirker hertil, straffes for Legemsbeskadigelse med Fængsel indtil 4 Aar, men indtil 6 Aar, saafremt nogen Sygdom eller Arbeidsudygtighed, der varer over 2 Uger, eller en uhelbredelig Lyde, Feil eller Skade er voldt, og indtil 10 Aar, saafremt Døden eller betydelig Skade paa Legeme eller Helbred er blevet Følgen."

- (11) Bestemmelsen har tre straffalternativer. Tredje straffalternativ får anvendelse der legemsbeskadigelsen har døden eller betydelig skade til følge, hvor strafferammen økes til 10 år. Det var dette alternativet tiltalen gjaldt.

- (12) Lagretten ble stilt ett hovedspørsmål om tiltalte var skyldig i å ha skadet en annen på legeme. Tilleggsspørsmålet om tredje straffalternativ lød:

"Hadde den i spørsmål 1 beskrevne handling døden eller betydelig skade til følge?"

- (13) Lagretten svarte ja på begge spørsmål.
- (14) Forsvarer har anført at det var feil å stille ett felles spørsmål om alternativene død og betydelig skade. Lagretten skulle etter hans syn først fått spørsmål om tiltaltes slag hadde ført til døden. Dersom den svarte nei på dette, skulle det vært stilt tilleggsspørsmål om slaget hadde ført til betydelig skade. Det er vist til at det kan ha stor betydning for straffen om tiltalte dømmes for dødsfølgen eller ikke, og at det ikke er naturlig å behandle de to alternativene samlet. I tillegg har forsvarer pekt på at betydelig skade oppsto umiddelbart, mens døden først inntrådte en måned seinere.
- (15) Straffeprosessloven § 364 første og andre ledd fastslår at hvert spørsmål til lagretten bare skal gjelde én tiltalt, én straffebestemmelse og så vidt mulig bare ett straffbart forhold. Vår sak gjelder imidlertid noe annet, nemlig det at en lovbestemmelse omfatter *alternative følger av samme handling*. Det som skal avgjøres er om det må stilles eget spørsmål for hver av disse følgene.
- (16) Høyesterett uttalte i Rt. 2003 side 1727 avsnitt 16 i tilknytning til tiltale for voldtekt at "når ulike gjerningsalternativer innenfor samme paragraf også har samme strafferamme, foreligger én straffebestemmelse slik at det bare skal stilles ett spørsmål". Det samme må klart nok gjelde som utgangspunkt her, selv om det er snakk om alternative *følger* av en handling og ikke alternative gjerningsmåter. Førstvoterende skriver videre:
- "Ifølge Andenæs er det avgjørende en vurdering av om det er naturlig at stemmer for domfellelse blir lagt sammen. Det er i vår sak ikke urimelig at stemmer for domfellelse for voldtekt legges sammen, selv om de bygger på ulike forøvelsesmåter. Det har dermed ikke skjedd noen saksbehandlingsfeil, og anken må forkastes."**
- (17) I den saken var lagretten altså stilt ett samlet spørsmål om tiltalte kunne dømmes for voldtekt *enten* ved utøvelse av vold eller truende adferd *eller* ved utnyttelse av en som var ute av stand til å motsette seg dette, jf. avsnitt 5 i dommen. Valget mellom de to alternativene var etter rettspraksis den gang viktig for straffen.
- (18) Også i narkotikasakene er avgjørelser av stor betydning for straffen ansett å høre under straffespørsmålet. Det gjelder for eksempel mengden stoff og om det foreligger særdeles skjerpene omstendigheter når lagretten har svart ja på at tiltalte har hatt befatning med et meget betydelig kvantum narkotika etter straffeloven § 162 tredje ledd. I praksis gjelder det forhold som er bestemmende for straffutmålingen – begrenset bare av minstestrafen på 3 år og lovens maksimumsstraff på 21 år. Dette illustrerer at det at en avgjørelse har stor betydning for straffen ikke i seg selv kan begrunne at det må stilles særskilt spørsmål om dette.
- (19) De to straffskjerpene følgene – død eller betydelig skade – er tatt inn i samme paragraf og har samme strafferamme. Det innebærer at lovgiver har valgt å likestille alternativene med hensyn til hvilken følge de skal få for strafferammen. Jeg finner det da ikke urimelig at det stilles ett felles spørsmål om dette straffalternativet slik at stemmer for betydelig skadefølge telles sammen med stemmer for dødsfølge. Det overlates deretter til

lagmannsretten sammen med uttrukne lagrettemedlemmer å avgjøre hvilket alternativ som skal legges til grunn ved straffutmålingen.

- (20) Forsvarer har subsidiært – utenom anken – anført at lagmannsrettens dom må oppheves som følge av lovanvendelses- og saksbehandlingsfeil. Det er anført at lagmannsretten har anvendt straffeloven § 61 om økte strafferammer ved gjentakelse feil.
- (21) Etter straffeprosessloven § 342 andre ledd nr. 1 og 3 kan ankeinstansen uansett ankegrunn prøve om straffelovgivningen er riktig anvendt og om det er rettergangsfeil som antas å kunne ha innvirket til skade for siktede. Om denne bestemmelsen heter det i Rt. 2011 side 514 avsnitt 29:

"Om ... tilfeller hvor det under ankebehandlingen påberopes en ankegrunn som ankeutvalget ikke har prøvd - bemerker jeg at det følger av straffeprosessloven § 342 andre ledd at den "kan" prøves. Loven viser altså at det beror på en konkret vurdering om Høyesterett skal prøve den nye ankegrunnen. Dette er en naturlig konsekvens av at det ved ankeprøvingen etter § 323 foretas en konkret prøving av den enkelte ankegrunnen. For å unngå at § 323 skal få redusert betydning, kan vurderingen etter § 342 andre ledd i alle fall ikke være mindre streng enn ved en ordinær ankeprøving etter § 323."

- (22) Jeg kan ikke se at det i denne saken er grunn til å gå nærmere inn på de spørsmål som er tatt opp utenom anken.
- (23) Anken må etter dette forkastes.
- (24) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

- (25) Dommer **Endresen:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (26) Dommer **Matheson:** Likeså.
- (27) Dommer **Bergsjø:** Likeså.
- (28) Dommar **Utgård:** Det same.

(29) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: